

A. Uzun, Cevdet Yılmaz, H. İ. Zeybek, M. Bahadır (2015)
"Giresun Aksu Çayı Havzasındaki Bazı Turistik Çekiciliklerin Turizm
Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi",
Coğrafyaya Adanmış Bir Ömür Prof. Dr. Hayati Doğanay,
(Editörler: Serhat Zaman – Ogün Coşkun), Atatürk Üniv. Yay. No: 1056,
Kazım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No:131, Araştırma Serisi No: 56, Erzurum.
ISBN 978-975-442-643-4, (287-302).

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayınları
Araştırmalar Serisi

No: 1056
No: 131
No: 56

Coğrafya'ya Adanmış Bir Ömür

Prof. Dr.

Hayati Doğanay

Editörler:

Prof. Dr. Serhat ZAMAN

Doç. Dr. Ogün COŞKUN

Editörler:

Prof. Dr. Serhat ZAMAN
Doç. Dr. Ogün COŞKUN

**Coğrafya'ya Adanmış Bir Ömür
PROF. DR. HAYATİ DOĞANAY**

ISBN 978-975-442-643-4

© 2015, Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü

Bu eser, yayıncının yazılı izni olmadan
kısmen veya tamamen basılamaz,
çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınamaz.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
Bu kitapta yer alan tüm yazıların dil, bilim ve
hukuk açısından sorumluluğu yazarlarına aittir.
Tanıtım amaçlıdır, para ile satılamaz.

I. Baskı: Ocak 2015, Ankara

Yayına Hazırlayan: Pegem Akademi Yayıncılık

Yayın-Proje Yönetmeni: Ayşegül Eroğlu

Dizgi-Grafik Tasarım: Hilal Sultan Coşkun

Kapak Tasarımı: Mehmet Salih Ağsakallı

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık

Reklam San Tic. Ltd.Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara

0312 341 36 67

0535 292 34 31

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 25931

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

3. BÖLÜM

Prof. Dr. Hayati Doğanay'a Armağan Edilen Çalışmalar

Nesnelerine ve Kökenlerine Göre Milas İlçesi Yer Adları.....	137
<i>Prof. Dr. İbrahim GÜNER - Doç. Dr. Mustafa ERTÜRK</i>	
Su Ekosistemi - Sulak Alanlar Ekolojisi ve Sorunları: Türkiye'den Örneklerle	195
<i>Prof. Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU</i>	
Mençuna Şelalesi'nin Sürdürülebilir Ekoturizm Planlaması Açısından Değerlendirilmesi.....	215
<i>Doç. Dr. Zeki KODAY - Prof. Dr. Saliha KODAY - Arş. Gör. Çağlar Kıvanç KAYMAZ</i>	
Türkiye Coğrafyasında Yeni Bir Araştırma Alanı ve Anadolu'nun Kayıp Mirası Yüzen Adalar ile Korunmasına Yönelik Öneriler	239
<i>Prof. Dr. İhsan BULUT</i>	
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Tarihi Coğrafyasına Analitik Bir Yaklaşım	257
<i>Prof. Dr. Kenan ARINÇ</i>	
Giresun, Aksu Çayı Havzasındaki Bazı Turistik Çekiciliklerin Turizm Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi.....	287
<i>Prof. Dr. Ali UZUN - Prof. Dr. Cevdet YILMAZ - Prof. Dr. Halil İbrahim ZEYBEK Yrd. Doç. Dr. Muhammet BAHADIR</i>	
Giresun Aksu Çayı Havzası Geleneksel Kır Mesken Mimarisinde Güncel Değişimlere Bir Örnek; Serenderler	303
<i>Prof. Dr. Cevdet YILMAZ - Prof. Dr. Halil İbrahim ZEYBEK - Prof. Dr. Ali UZUN Yrd. Doç. Dr. Muhammet BAHADIR</i>	
Doğu Karadeniz Bölümündeki İllerin Türkiye Göç Hareketliliği İçerisindeki Yeri.....	315
<i>Prof. Dr. Ünsal BEKDEMİR - Fatih Muhammet KÖSE</i>	
Balıkesir'de Şehirleşme ve Şehirsiz Nüfusun Dağılım Düzeni.....	339
<i>Prof. Dr. Alpaslan ALİAĞAOĞLU</i>	
Doğu Karadeniz Kıyı Dağları'ndaki Yaylaların ve Yaylacılığın Başlıca Özellikleri.....	355
<i>Prof. Dr. Mehmet ZAMAN</i>	
Türkiye'de Karayolu Geçitlerinin Özellikleri ve İç Anadolu Bölgesi'nde Coğrafi Dağılımı.....	375
<i>Prof. Dr. İbrahim Fevzi ŞAHİN - Araş. Gör. Elif MERAL</i>	
Türkiye'de Mülki İdare Bölümlerindeki ve Belediye Sınırlarındaki Değişikliğin Coğrafi Araştırmalara Etkisi (Artvin, Erzurum, Rize Örneği).....	429
<i>Doç. Dr. Zeki KODAY - Yrd. Doç. Dr. Kübra ERHAN</i>	
Kırsal Kalkınmada Uluslararası Birliklerin ve Coğrafi İşaretlerin Etkisi: Taraklı Örneği.....	447
<i>Doç. Dr. Zerrin KARAKUZULU</i>	
Kars'ın Kentsel Gelişimi.....	461
<i>Yrd. Doç. Dr. Mucip DEMİR - Doç. Dr. Mete ALIM - Prof. Dr. Çiğdem ÜNAL</i>	
Burdur İli Ekonomisinin Yükselen Değeri Mermer Sektörü.....	471
<i>Doç. Dr. Osman YILMAZ</i>	
Doğanşar İlçesi'nde (Sivas) Doğa-Kültür Turizmi ve Yürüyüş Rotaları.....	487
<i>Doç. Dr. Gülpınar AKBULUT</i>	

Giresun, Aksu ayı Havzasındaki Bazı Turistik ekiciliklerin Turizm Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi

Prof. Dr. Ali Uzun*
Prof. Dr. Cevdet Yılmaz**
Prof. Dr. Halil İbrahim Zeybek*
Yrd. Doç. Dr. Muhammet Bahadır*

1. Giriş

Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de şehirselleşme hızla artmaktadır. Bu nedenle doğal çevre yerini yüksek apartmanlara, asfalt yollara, yapay ve gürültülü bir ortama bırakmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde görülen hızlı ve kontrol dışı kentleşme, yoğunlukla yetersiz alt ve üst yapılarla birlikte “evden işe - işten eve” devam eden tekdüze yaşam tarzı, çalışanların iş verimini azaltmakta, mutsuz ve sağlıklı bireylerin artmasına sebep olmaktadır. Bütün bu gelişmeler doğal ve sakin ortamlara giderek dinlenmek isteyenlerin sayısını artırmaktadır. Bilhassa yeterli gelir düzeyine sahip bireylerden gelen tatil isteği, turizm hareketinin motorunu oluşturmaktadır.

Yakın dönemlere kadar, yaz aylarıyla sınırlı “güneş, deniz ve kum” temalı kitle turizmi, günümüzde yerini doğal ve kültürel çekiciliklerle çeşitlendirilmiş ve bütün yıla yayılmış turizm hareketlerine bırakmaya başlamıştır. Bu durum turizm organizatörlerini yeni tatil yerleri ve yeni müşteriler aramaya zorlamaktadır. Bu amaçla bir yandan paket turlar ve ön ödemeli seçeneklerle tatil maliyetleri düşürülürken, öte yandan turizm etkinlikleri bütün yıla yayılarak turistik tesislerden yıl boyu yararlanmanın yolları aranmaktadır. Ancak bu arayış bazen aşırı kâr hırsıyla birleşerek kapasite aşımına sebep olmakta, turistik çekiciliklerle birlikte ekosistem de zarar görmektedir. Bu sorunun çözümü, turistik değerlerin “koru - kullan” şeklinde ifade edilen yeni bir anlayışla işletilmesini zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'nin 9. Kalkınma Planı'nda (2007-2013), “Tarım ve turizm başta olmak üzere, çevreye duyarlı sektörlerde ekolojik potansiyel değerlendirilecek, koruma-kullanma dengesi gözetilecektir.” denilmektedir (Anonim 2006). Bu ilkeyle uyumlu olarak hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013'te ise ülkemizdeki doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerden koruma-kullanma dengesi içinde yararlanmak ve turizm alternatiflerini geliştirerek turizmden alınacak payı artırmak hedeflenmiştir (Anonim 2007). Bu amaçlara ulaşmada, turizm alanlarının havza esasına dayalı sınırlandırılması ve yönetilmesi önemli bir seçenek olarak ortaya çıkmaktadır.

* OMÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Samsun.

** OMÜ Eğitim Fakültesi, OÖSAEB Coğrafya Eğitimi ABD, Samsun.

Bilindiği üzere turizm çok paydaşlı ve mekânsal sunulara dayalı bir işletme biçimidir. Bu nedenle turistik alanların yönetim planları hazırlanırken temel paydaşları oluşturan *yerel halk, turizm işletmecileri, yöneticiler ve turistlerin* benimseyeceği ilkeler dikkate alınmalıdır. Bu ise ancak turizm alanının bilimsel esaslara dayalı ve kolay yönetilebilir şekilde sınırlandırılması ile mümkündür. Hâlbuki ülkemizde turizm planları genellikle il ve ilçe gibi yerel yönetim sınırlarına dayalı olarak hazırlanmaktadır. Bu durum zaman zaman bazı sorun ve tartışmalara yol açmaktadır. Örneğin su ve hava gibi yönetim sınırlarını aşan ortak değerlerin korunma ve kullanılmasında ya da alt yapı hizmetlerinin arzında farklı birimlerin yöneticileri aynı özeni göstermeyebilmektedir. Bazen de sorunlar günübirlik çözümlerle ötelenmekte ve zaman içinde daha da büyümektedir. Örneğin, bazı turizm alanlarında alt yapı hizmetleri yönetim sınırlarında kesintiye uğramaktadır. Benzer şekilde, yukarı çığırdaki yerleşmelerden geçerken kirletilen bir akarsu, aşağı çığırdaki yerleşmelerde çevre sorunlarına sebep olabilmektedir. Bu ve benzeri sorunları en aza indirmek için son yıllarda havza esasına dayalı bütüncül yönetim planları uygulanmaktadır (Slara 2005).

Bu çalışma “Aksu Çayı Havzasının Jeomorfolojisi”¹ başlıklı araştırma projesinin arazi gözlemlerine dayalı olarak hazırlanmıştır. Saha çalışmaları sırasında havzada çok sayıda ve önemli turistik çekiciliğin bulunduğu, ancak bunlardan yeterli ve etkin bir şekilde yararlanılamadığı gözlemlenmiştir. Benzer sorunlara önceki çalışmalarda da değinilmiştir (DOKAP 2013, Giresun Valiliği 2012, Bekdemir ve Özdemir 2002, Aydınöz ve Solmaz 2003, Zaman 2001, Zaman ve diğ. 2007, Zaman 2010, Doğanay ve Coşkun 2013). Acaba Aksu Çayı havzasında bütüncül bir turizm planlaması bu sorunlara çare olabilir miydi? Bu amaçla havzadaki turistik çekicilikleri yöre turizminin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi açısından bütüncül bir bakışla değerlendirmeye çalıştık.

Aksu Çayı havzası bütünü ile Giresun ili sınırları içinde yer alır. Havzanın tamamı 892 km²'dir. Akarsu kaynaklarını Karagöl Dağı kütesinin kuzeye dönük yamaçlarından alır ve Giresun şehir merkezinin 5 km doğusundan Karadeniz'e dökülür (Şekil 1).

1 Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri tarafından desteklenmiştir.

Şekil 1. Aksu Çayı havzasının yeri ve ulaşım durumu.

2. Yöntemler ve Malzeme

Bu çalışma, PYO. FEN. 1901. 11. 012 numaralı araştırma projesi kapsamında 2012-2014 dönemi yaz aylarında yaptığımız arazi çalışmalarına dayanmaktadır. Bu çalışmalar sırasında doğal ve kültürel çekiciliklerin yerleri belirlenmiş, çevre şartları, ulaşım ve kullanım şekilleriyle ilgili bilgiler derlenerek fotoğraflanmıştır. Konum ölçümleri "Magellan Triton 500" GPS ile yakın mesafe ölçümleri "Leica DISTO D8" ile yapılmıştır. Karayolu uzunlukları ise Google maps üzerinden hesaplanmıştır.

3. Bulgular

3.1. Ulaşım

Havzanın ana ulaşım eksenini, Aksu Çayı'na paralel uzanan Giresun-Şebinkarahisar devlet karayoludur (D-865). Bu yol kıyı boyunca doğu-batı istikametinde uzanan Karadeniz sahil yolu (E-70) ile Karadeniz kıyı dağlarının güneyindeki Kelkit vadisi boyunca yine aynı istikamette uzanan E-80 karayolunu Aksu Çayı havzası üzerinden birbirine bağlar (Şekil 2). D-865 karayolu Giresun şehir merkezinin 5 km doğusundan başlar, havzanın güney sınırını oluşturan Eğribel geçidine (2230 m) kadar 110 km devam eder. Eğribel geçidinden itibaren havza sınırları dışına çıkan karayolu 70 km sonra Şebinkarahisar üzerinden E-80 karayoluna bağlanır. Bu nedenle gerek E-70 ve gerekse E-80 karayolu üzerinden havzaya ulaşmak mümkündür. Öte yandan, bugün bitme aşamasına gelmiş Ordu-Giresun hava alanının hizmete

açılmasıyla havzaya ulaşmak hem hızlanacak ve hem de kolaylaşacaktır. Havzanın E-70 karayolu üzerinden hava alanına uzaklığı 35 km'dir. Ayrıca, bugün etkin olarak kullanılmasa da, Giresun limanı ihtiyaç duyulduğunda deniz yolu ile havzaya ulaşmayı mümkün kılmaktadır. Öyle ki, sahil yolu (E-70) üzerinden havzanın limana uzaklığı sadece 5 km'dir. Turizmin gelişmesiyle bu seçenek yeniden devreye girebilir. Havzada D-865 karayolu dışında, DOKAP (2013) projesiyle öne çıkan ve "Yeşil yol" şeklinde tanımlanan bir yol daha vardır (Foto 1). Bu yol yaylalar kuşağında, batıda Bektaş yaylasından başlar, doğu yönünde zirveleri takip ederek önce Kulakkaya yaylasına, oradan da Aksu vadisini geçerek Kümbet yaylasına bağlanır. Bu yol batı yönde Ordu yaylalarına, doğu yönde ise Gümüşhane yaylalarına doğru devam eder.

Foto 1. Yeşil yol, Bektaş yaylası-Kulakkaya yaylası arası.

3.2. Aksu Çayı Havzasının Turizm Kuşakları ve Turistik Çekicilikleri

Aksu Çayı havzası, turistik çekiciliklerin konumuna göre, ağızdan kaynağa doğru kıyı kuşağı, orta kuşak ve yaylalar kuşağı şeklinde üç turizm kuşağına ayrılarak incelenmiştir.

3.2.1. Kıyı Kuşağı

Bu çalışmada Aksu Çayı havzasının aşağı kesimi kıyı kuşağı olarak tanımlanmıştır. Deniz kıyısından başlayan bu kuşak yukarıdan 250 m izohipsi ile sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırmada sosyoekonomik özellikler öne alınmış, Giresun şehriyle ve denizle doğrudan ve özellikle günübürlük ilişki içinde olan alanlar kıyı kuşağına dâhil edilmiştir.

Kıyı kuşağı Karadeniz ikliminin tipik özelliklerini taşır. Giresun Meteoroloji İstasyonu verilerine göre, yıllık ortalama sıcaklık 14,5 °C, yıllık ortalama yağış 1254,1 mm'dir. Yağışlar bütün yıla yayılmıştır. Deniz turizmi açısından önemli olan üç yaz ayının (haziran, temmuz, ağustos) yaklaşık 1/3'ü (34,2 gün) yağışlı geçer.

Kıyı kuşağı son yıllarda hızlı bir yapılaşmaya sahne olmaktadır. Nitekim Giresun şehri Karadeniz sahil yolu (E-70) boyunca kıyı kuşağına doğru genişlemekte ve doğal görüntüyü değiştirmektedir. Ayrıca, Aksu Çayı ağzının batı kıyısında oluşturulan çöp depolama istasyonu hem kumsalı işgal etmekte, hem de deniz suyunu kirletmektedir (Foto 2). Bu nedenle çöp sahasının ıslah edilmesi, turizm gelirlerini artıma gayreti içindeki Giresun'un önemli sorunlarından biridir. Öte yandan, şehir içindeki konaklama imkânları, kale, müze, tarihi camiler ve benzeri turistik çekicilikler kıyı kuşağı turizmini olumlu yönde etkiler. Bu sebeple havza turizmi Giresun şehriyle birlikte değerlendirilmelidir.

Kumsallar: Kıyı kuşağı, özellikle yaz döneminde deniz turizmi ile öne çıkar. Güneşli günlerde kumsal ve denizden yararlanılır. Ancak yazın görülen kapalı ve yağışlı günler deniz turizmini olumsuz etkiler. Ayrıca, doğal kıyılar ve özellikle kumsallar plansız yapılaşmadan zarar görmektedir. Örneğin Karadeniz sahil yolu genişletme çalışmaları sırasında yapılan kıyı tahkimat ve dolguları kumsalları daraltmış bazı kesimlerde ise bütünüyle ortadan kaldırmıştır (Uzun 2000, Yılmaz 2009). Bu yüzden deniz turizmi ancak tahripten kurtulmuş sınırlı alanlarda yoğunlaşmıştır (Foto 3).

Foto 2. Aksu Çayı ağzı batısındaki kumsalda çöp depolama istasyonu.

Foto 3. Aksu Çayı ağzının doğusundaki kumsal ve tesisler.

Aksu şenlikleri: Kıyı kuşağının en önemli turistik etkinliklerinden biri de “mayıs yedisi” (ay takvimine göre) diye tanımlanan ve her yıl mayıs ayının 20’sinde başlayıp üç gün süren Aksu şenlikleridir. Çok eski dönemlerden beri yapıla gelen bu etkinlik, üç aşamada gerçekleştirilir. Önce sacayağından geçilir, ardından omuz üzerinden Aksu’ya yedi çift bir tek taş atılır ve son olarak da takalara binilerek Giresun adasının etrafından dolaşarak etkinlik tamamlanır. Bu etkinlikle birlikte deniz mevsimi de açılmış olur. Her yıl Aksu şenlikleri için Giresun’a binlerce turist gelir.

3.2.2. Orta Kuşak,

Orta kuşak, kıyı kuşağı (250 m) ile yaylalar kuşağı (1500 m) arasında yer alır. Bu kuşağın başlıca turistik çekicilikleri arasında traverten örtüleri, traverten şelaleleri ve mağaralar yer alır. Ayrıca, geleneksel kırsal konutlar, tarihi köprüler ile Aksu Çayı boyunca doğal bitki örtüsünün sergilediği eşsiz güzellikler bu kuşağın turistik çekiciliğini artırır. Bu kuşağın ana ulaşım eksenini vadi tabanında ve Aksu Çayına paralel inşa edilmiş D-865 karayoludur. Söz konusu çekiciliklerin büyük bir kısmı bu karayolu üzerinde ve birbirine yakın yerlerde bulunur. Bu nedenle karayolu ile erişimleri kolaydır.

Mağaralar: Orta kuşakta iki farklı mağara tipi tespit edilmiştir. Bunlardan birincisi ana kaya ile birlikte oluşmuş traverten mağaralarıdır. Bunlara birincil mağara da denir. Bu mağaralar ayrı bir çalışma olarak yayına hazırlanmaktadır (Uzun ve diğ. 2014). Diğeri ise, ana kaya oluştuktan sonra karstik çözünme ile oluşmuş ikin-

cil mağaralardır. Bunlardan iki tanesi Yavuzkema1-Bektaş yaylası yolu üzerinde yer almakta ve içlerinde turistik albeniye sahip damlataşları bulunmaktadır (Foto 4).

Birincil karakterli traverten mağaraları, çağlayanların üst kenarından dışa doğru genişleyen traverten saçaklarının altında oluşurlar. Bunlar genellikle birkaç metre ile sınırlı küçük mağaralardır. Bir kısmının içinde turistik albeniye sahip damlataşlarına rastlanır. Ülkemizde bazı turizm alanlarındaki traverten mağaraları çok sayıda turist tarafından ziyaret edilir. Bunlardan biri de Düdenbaşı şelalesinin (Antalya) altındaki traverten mağarasıdır. Şelaleyi görmeye gelenler şelalenin altındaki mağarayı da ziyaret ederler. Çalışma sahasındaki traverten mağaralarını da bu kapsamda ele almak gerekir. Dolayısıyla bu mağaralar havzadaki diğer turistik çekiciliklerle birlikte önemli bir turizm potansiyeli oluştururlar.

Foto 4. Yavuzkema1 kasabası yakınındaki karstik mağara içinde akıtma taşları.

Kuzalan Şelalesi Tabiat Parkı: Toplam alanı 482 ha olan bu tabiat parkı D-865 karayolu kenarında bulunur. Dereli ilçe merkezine 18 km, Giresun şehrine 50 km mesafededir. Park içerisinde birden fazla mağara ve şelale ile traverten örtüleri bulunur. Parka adını veren şelale 28 m yükseklikteki bir traverten dikliğinden Aksu Çayına dökülür (Foto 6). Bu şelalenin altında da bir traverten mağarası vardır. Bu saha havzadaki diğer turistik çekiciliklerle birlikte değerlendirildiğinde, yöre turizmini olumlu yönde etkileyecek potansiyele sahiptir.

Foto 5. *Kuzalan Şelalesi ve altındaki traverten mağarası.*

Pınarlar traverten sahası: D-865 karayolunun Yavuzkema1 yolu kavşağında ve Giresun şehrine 53 km mesafede yer alır. D-865 karayolunda seyahat eden ya da Kulakkaya ve Bektaş yaylarına gidenler bu traverten sahasının önünden geçerler. Yol kenarındaki kır kahvesinde verilecek çay molası ile hem bu traverten sahası, hem de 200 m batıdaki tarihi taş köprü görülebilir (Foto 5).

Foto 6. Pınarlar mevkii traverten sahası.

3.2.3 Yaylalar Kuşağı

Son yıllarda ülkemizde turizmin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla yayla turizmi teşvik edilmektedir. Yayla turizminin gelişme gösterdiği illerden biri de Giresun'dur. Aksu, Kulakkaya (Yavuzkema1), Bektaş ve Kümbet yaylaları ildeki önemli yaylalar arasında yer alır (DOKAP 2013: 19).

Yaylalar kuşağı Neojen dönemi aşınım yüzeylerinin Aksu Çayı ve kolları tarafından yarılmasıyla plato görüntüsü kazanmıştır. Bu aşınım yüzeyleri üzerinde Karagöl Dağı gibi aşınmadan arta kalmış sertgenlere (monadnock) rastlanır. Yayla ve obaların yoğun olduğu bu kuşak 1500 m seviyelerinden başlar ve Karagöl Dağı zirvesine (3107 m) kadar devam eder.

Yaylalar kuşağı kıydan 50-60 km kadar içerde bulunur. Son yıllarda karayolu standartlarının yükseltilmiş olması yaylalara erişimi kolaylaştırmıştır. Kıyda yaşayanlar gerek hafta sonları bir gece konaklamalı ve gerekse günübirlik olarak yaylaya çıkabilirler.

Yaylalar kuşağının alt seviyelerinde ortalama sıcaklıklar 7 °C civarında iken Karagöl dağı zirve kesimlerinde 0 °C'lere düşer. Özellikle yaz aylarında kıyı kuşağında sıcaklardan bunalan insanlar, serinlemek için yaylalara çıkarlar. Ancak bazen kıyıda güneş varken yaylada sis ya da yağış olabilir. Bu durum yaylaya günübirlik gelenleri olumsuz etkiler. Bu sorunun çözümü günümüzde kolaylaşmıştır. Turistik yaylaların merkezlerinden anlık görüntü alan kameralar, bu görüntüleri Giresun şehir merkezindeki büyük ekranlara ve internet ortamına aktarırlarsa olumsuz sürprizler ortadan kalkar ve iyi havalarda daha fazla ziyaretçinin yaylalara çıkması sağlanmış olur.

Karagöl Dağı: Karagöl Dağı Kuvaterner'de buzullaşmaya uğramıştır. Dağın kuzeye bakan yamaçları üzerinde 4 adet sirk gölü (buzul gölü) bulunur. Bu sahada ayrıca kurumuş göl alanları, buzul vadileri, hörgüç kayalar, sürgü ve benzeri buzul topoğrafyası şekillerine rastlanır (Foto 7). Burada ayrıca yazın farklı bir güzellik oluşturan kalıcı karlara, benek karlara ve karların kısmen erimesiyle oluşmuş kar tünel ve köprülerine rastlanır (Foto 8).

Foto 7. Karagöl Dağı kuzeyinde sirk gölü ve çevresindeki benek karlar.

Foto 8. Aksu Çayı'nın kaynak kolları üzerinde kar köprü ve tünelleri.

Bektaş Yaylası: Aksu çayı havzasının güneybatı kesiminde ve yaklaşık 2050-2100 m'ler arasında yer alır. Giresun'dan Bektaş yaylasına Aksu vadisi boyunca (D-865) Dereli-Yavuzkema1 yolundan (76 km) ve Dereli-Kulakkaya yaylası yolundan (75 km) gidilir. Ayrıca, Bulancak üzerinden ve Batlama deresi vadisinden de yaylaya ulaşmak mümkündür. Giresun'dan Bektaş yaylasına en kısa yol Batlama vadisi üzerinden olup, 52 km'dir. Bulancak yolu ise, biraz daha uzun fakat daha bakımlıdır (54 km). İyileştirme çalışmaları devam eden Yeşil yol ise Bektaş yaylasını havzanın diğer önemli yaylalarına (Kulakkaya ve Kümbet) bağlar.

Bektaş yaylası çevre oba ve yaylaların alışveriş merkezi durumundadır. Pazar günleri pazar kurulur. Her yıl ağustos ayının ilk haftası Bektaş yaylası şenlikleri yapılır. Ancak, yerel yönetimler bazen şenlik takvimi üzerinde küçük değişiklikler yaparlar. Konaklama için iki yıldızlı bir otel vardır. Aşırı betonlaşma ve çarpık bir yapılaşma dikkat çeker. Geleneksel yayla evlerinin sayıları azalmakta, tuğla ve briket yığma evler ile betonarme binaların sayısı artmaktadır (Foto 9).

Kulakkaya Yaylası: Yaylalar kuşağının orta kesiminde 1600-1650 m'ler arasında yer alır (Foto 10). Dereli ilçe merkezine 32 km, Giresun'a 64 km mesafede bulunur. İnşidibi ve Batlama vadisi üzerinden Giresun'a uzaklığı 46 km'dir. Bu yol daha kısa olmasına karşın, dar ve dolambaçlı olması nedeniyle pek tercih edilmez. Yeme, içme ve konaklama ihtiyaçları yaylada karşılanabilir. Yaylada 30 odalı bir butik otel hizmet vermektedir. Yeşil yol üzerinden batıda Bektaş yaylasına, doğuda ise Kümbet yaylasına gidilebilir. Ayrıca, kuzeyde Karagöl Dağı buzul göllerine ve orta kuşakta traverten sahalarına günübirlik olarak ulaşmak mümkündür.

Foto 9. Bektaş yaylasından bir görünüş. Batıya bakış.

Foto 10. Kulakkaya yaylasından bir görünüş. Batıya bakış.

Kümbet Yaylası: Giresun'un önemli yayla turizm merkezlerinden biridir (Foto 11). Aksu çayı havzasının GD kesiminde ve 1700 – 1750 m'ler arasında yer alır. Dereli ilçe merkezine 27 km, Giresun şehrine ise 59 km uzaklıktadır. Yaz aylarında nüfusu artar. Yayıda kışın da yaşayanlar vardır. Çevredeki oba ve yaylaların alışveriş merkezi durumundadır. Cuma günleri pazar kurulur. Her yıl temmuz ayının ilk cuma günü Kümbet şenlikleri düzenlenir. Beş yıldızlı ve 44 odalı bir otel bulunmaktadır. Yeme, içme ve konaklama gibi birçok ihtiyaç yaylada karşılanabilir.

Foto 11. Kümbet yaylasından bir görünüş. Kuzeye bakış.

4. Sonuçlar ve Tartışma

Aksu Çayı Havzası çok sayıda ve önemli turistik çekiciliklere sahiptir. Bunlar arasından kıyı kuşağında Giresun şehrinin tarihi ve kültürel çekicilikleri ile deniz turizmi imkânları; orta kuşakta mağara, şelale ve traverten örtüleri; yaylalar kuşağında ise ilin ve bölgenin başlıca yayla turizmi merkezlerinden Bektaş, Kulakkaya ve Kümbet yaylaları öne çıkar. Ayrıca yaz aylarında yapılan şenlik organizasyonları, Karagöl Dağı çevresindeki buzul gölleri ve zengin doğal bitki örtüsü de bu kapsamda sayılması gerekir.

Aksu Çayı havzası sahip olduğu onca turistik çekiciliğe rağmen, turizm pasta-sından hak ettiği payı alamamaktadır. Diğer bir deyişle havza henüz bir turizm des-tinasyonu olamamıştır. Bu durumun başlıca sebepleri arasında Giresun'un ve özelde havzanın kalabalık nüfuslu kentlere uzak olması öne çıkar. Bu bağlamda, havza içi

ulaşımın sağlandığı D-865 karayolu başta olmak üzere, yakın geçmişe kadar kıyı kuşağı ile gerideki yaylaları birbirine bağlayan yolların bakımsız, dar ve dolambaçlı olmaları yayla turizminin gelişmesini olumsuz yönde etkilemiştir. Başta Dereli ilçe merkezi olmak üzere, Aksu Çayı'nın içinden geçtiği yerleşmeler tarafından kirlenmesi, akarsuyun ağız kısmında şehir çöplüğünün kurulmuş olması, karayolu inşaatları sırasında kumsalların tahrip edilmesi, nehir tipi santraller nedeniyle akarsu yatağındaki su miktarının azalması ve buna bağlı olarak kirlilik yoğunluğunun artması ve koku oluşması turizmi olumsuz etkileyen diğer sorunlardan bazılarıdır. Ayrıca, yaylalarda kırsal konut mimarisinin terk edilerek gecekondular benzeri çarpık yapılaşmanın manzaraya hâkim olmaya başlaması, yaz aylarında yaylaya çıkanların zaman zaman sis ve yağışla karşılaşarak planladıkları etkinlikleri yapamaması da yayla turizmini tehdit eden olumsuzluklar arasında sayılabilir.

Bütün bu olumsuzluklar havzanın büyük bir turizm potansiyeline sahip olduğu gerçeğini değiştirmez. Nitekim, büyük kısmıyla tamamlanmış olan ve Mart 2015'te hizmete açılması beklenen Ordu-Giresun havaalanı havzaya erişimi kolaylaştıracaktır. Ayrıca, kıyı kuşağını yaylalara ve iç kesimlere bağlayan D-865 karayolunun iyileştirilmesi, Karadeniz yaylalarını birbirine bağlayan yeşil yolun geliştirilmesi, iletişim imkânlarının artması ve bu bağlamda internette de yararlanılarak tanıtım çalışmalarının yoğunlaştırılması havza turizminin başlıca fırsatları olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, yaylalardaki hava şartlarının özellikle yaz aylarında Giresun şehir merkezindeki büyük ekranlar ile internet ortamından izlenebilecek şekilde yayımlanması kötü hava sürprizlerini ortadan kaldıracaktır.

Son olarak Aksu Çayı havzasında turizmi geliştirmek için, turizm paydaşları bir araya getirilmeli ve bilimsel verilere dayalı uygulanabilir bir planlama yapılmalıdır. Bu amaçla yukarıda ana hatlarıyla sıraladığımız sorunlar en aza indirilmeli, yeterli tanıtım yapılmalı ve yerel turizm organizatörleri tarafından Ordu-Giresun havaalanından ve orada biten Doğu Karadeniz turları düzenlemeleri sağlanmalıdır. Bu ve benzer tedbirler havzanın marka değerini artıracak, turizm canlanacak ve yerel halkın refah seviyesi yükselecektir. Bu ise yöredeki nüfus hareketlerine olumlu yansıtacak, dışarıya olan göçlerin azalmasına ve belki de durmasına sebep olacaktır.

Teşekkür

Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi BAP birimi tarafından desteklenmiştir. Bu vesileyle Rektör Prof. Dr. Hüseyin Akan'ın şahsında destekleri için üniversitemiz yöneticilerine; arazi çalışmalarımıza katılarak örnek alımından fotoğraf çekimlerine kadar birçok konuda yardımcı olan OMÜ Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü araştırma görevlileri İlter Kutlu Hatipoğlu ile Hasan Dinçer'e teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Anonim 2006. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007 – 2013). Resmi Gazete No. 26215.
- Anonim 2007. Türkiye Turizm Stratejisi 2023, Eylem Planı 2007-2013. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No. 3085, ISBN 977—75-17-3260-6,
http://www.daka.org.tr/panel/files/files/belgeler/planlama/turkiye_turizm.pdf (02. 11. 2014).
- Aydınöz, D. ve Solmaz F. 2003. Doğu Karadeniz Bölümü Yaylacılık Faaliyetlerine Bir Örnek: Giresun Kümbet Yaylası. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23/3, 55-69.
- Bekdemir, Ü. ve Özdemir, Ü. 2002. Doğu Karadeniz Bölümünde Gelişmekte Olan Yayla Turizm Merkezlerine Bir Örnek: Bektaş Yaylası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7, 7-35.
- Doğanay, H. ve Coşkun, O. 2013. Türkiye Yaylacılığındaki Değişme Eğilimleri ve Başlıca Sonuçları, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18/30, 1-28.
- DOKAP 2013. Giresun İl Raporu. Kalkınma Bakanlığı, Doğu Karadeniz Projesi Bölge kalkınma İdaresi Başkanlığı, <http://dokap.gov.tr/> (12. 10. 2014).
- Giresun Valiliği (2012). *Giresun İl Çevre Durum Raporu*, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- Slara, A. 2005. The River Basin Approach In Tourism Planning. In *ERSA conference papers* (No. ersa05p778). European Regional Science Association.
- Uzun, A. 2000. Karadeniz sahil yolunun doğal kıyılar üzerindeki etkileri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, Coğrafya Serisi No. 1* 59-80.
- Uzun, A. , Zeybek, H. İ. , Yılmaz, C. ve Bahadır, M. 2014. Aksu Çayı Havzası Traverten Mağaraları (Hakem değerlendirmesinde).
- Yılmaz, C. 2009. Karadeniz Sahil Yolunun Kıyı Kentleri Üzerine Etkileri, *V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu 2008 Bildiriler Kitabı*, 147-157.
- Zaman, M. 2001. Geleneksel Yayla Şenliklerinin Doğu Karadeniz Bölümü Yayla Turizminin Geliştirilmesindeki Rolü. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7/6, 187-214.
- Zaman, M. , Şahin, İ. F. , ve Bayram, N. 2007. Doğu Karadeniz'de Alternatif Bir Turizm Merkezi: Kümbet Yaylası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12/17, 9-35.
- Zaman, M. 2010. *Doğu Karadeniz Kıyı Dağlarında Dağ ve Yayla Turizmi*. Atatürk Üniversitesi Yayın No. 977, s. 414.